

EXPUNERE DE MOTIVE

I. Considerații generale. Codul penal reprezintă actul normativ fundamental pentru orice societate modernă prin care se asigură combaterea fenomenului infracțional. Modificarea și completarea succesivă a Codului penal este necesară pentru ca reglementarea juridică să fie permanent adaptată realităților sociale și economice.

Codul penal român din 1968 a suferit în timp numeroase modificări și completări, dar remarcabil este faptul că numai în perioada 2000-2001 au fost adoptate *patru acte normative esențiale* pentru modificarea și completarea Codului penal:

- **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 207/2000** pentru modificarea și completarea **Codului penal** și a Codului de procedură penală (adoptată de Guvernul precedent);

- **Legea nr. 197/2000**, publicată în M.Of. nr. 568 din 15 noiembrie 2000 (adoptată ca propunere legislativă);

- **Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 89/2001** pentru modificarea și completarea unor dispoziții din Codul penal referitoare la infracțiuni privind viața sexuală, publicată în M.Of. nr. 338 din 26 iunie 2001;

- **Legea nr. 456/2001 pentru aprobarea, cu modificări și completări, a Ordonanței de urgență nr. 207/2000**, publicată în M.Of. nr. 410 din 25 iulie 2001.

Cu toate acestea, legislația penală este imperfectă.

Nu au fost aduse încă acele modificări de substanță în Codul penal, de natură să-l transforme într-un instrument eficient și modern de combatere a infracționalității.

De aceea, **propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Codului penal** urmărește introducerea unor dispoziții noi, precum și amendarea unui număr însemnat de prevederi pentru a spori eficiența legislației penale în reprimarea infracțiunilor și pentru a influența în mai mare măsură atitudinea făptuitorilor, mai ales a celor care încalcă sistematic legea penală. **Centrul de greutate al acestei propuneri legislative îl constituie o nouă concepție cu privire la regimul sancționar, în care accentul cade pe diversificarea sancțiunilor penale și resocializarea infractorilor, precum și instituirea răspunderii penale a persoanei juridice.**

În acest sens, *propunerea legislativă integrează rezultatele Comisiei pentru modificarea și completarea Codului penal*, care a funcționat în cadrul Ministerului Justiției în perioada 1996-2000.

Având în vedere faptul că proiectul de lege depus la Parlament în legislatura anterioară a fost retras de actualul Guvern, fiind -de alfel- ușor de înțeles orgoliul acestuia de a promova propriul proiect de lege, propunerea legislativă alăturată valorifică activitatea de studiu și cercetare depusă până în prezent de către specialiștii în domeniul dreptului penal, în cadrul acestei comisii.

În plus, la elaborarea acestei propuneri legislative au fost avute în vedere actele normative recente, mai sus enunțate.

În primul rând, aspectele referitoare la infracțiunile privind *viața sexuală nu au mai fost abordate în cuprinsul acestei propuneri legislative.*

În al doilea rând, deși au făcut obiectul unor modificări recente, anumite probleme sunt reluate în cadrul acestei propuneri legislative, întrucât s-au constatat grave imperfecțiuni ale reglementării. Este cazul infracțiunilor care se săvârșesc între membri unei familii și cu privire la care reglementarea adusă prin Legea nr. 197/2000 poate fi considerată insuficientă și ineficientă, sub mai multe aspecte:

- **sancțiunile prevăzute sunt mult prea bâte,** în condițiile în care frecvența acestor categorii de infracțiuni este deosebit de ridicată. Practic zilnic mass-media relatează fapte abominabile care constau în violențe asupra unor membri ai familiei. spre deosebire de Legea nr. 197/2000, care- în general- a majorat minimul special în cazul în care aceste fapte se săvârșesc asupra unui membru al familiei, prin propunerea legislativă se are în vedere în special *creșterea maximului special al pedepsei pentru fapta respectivă,* cu pedepse mult mai ridicate când victima este copil, persoană în vârstă, cu handicap sau bolnavă.

-**definiția consacrată prin Legea nr. 197/2000 expresiei "membru de familie" este deficitară,** deoarece se referă numai la "soț sau rudă apropiată, dacă aceasta locuiește și gospodărește împreună cu făptuitorul". Prin urmare, această definiție legală are în vedere numai raporturile dintre soți, adică între persoane unite prin căsătorie. Reglementarea neglijează astfel realitatea că, în prezent, datorită condițiilor economice și sociale precare multe cupluri trăiesc în uniuni libere, adeseori împreună cu copiii lor. Sunt numeroase faptele de agresiune între aceste persoane care, indiscutabil din punct de vedere sociologic alcătuiesc o familie, dar care- din punctul de vedere al legii penale- sunt sancționate mai bând, deși gradul de pericol social este la fel de ridicat ca și în cazul soților.

Este neîndoielnic o carență a legii penale române care restrânge familia doar relațiile bazate pe căsătorie, în profundă disconcordanță cu reglementările internaționale și jurisprudența Curții Europene a

Drepturilor Omului care a statuat că familia cuprinde și relațiile "*de facto*" între persoane care conviețuiesc în afara căsătoriei.

- **măsura de siguranță a interdicției de a reveni în locuința familiei pe o perioadă determinată** (art. 118¹ din Codul penal, introdus prin Legea nr. 197/2000) **este total lipsită de eficiență practică**. Astfel, această măsură poate fi luată **numai față de persoana condamnată pentru o infracțiune săvârșită asupra membrilor familiei, ceea ce înseamnă că se va pune în executare numai după ce se pronunță o hotărâre definitivă**. Or, rațiunea unei asemenea măsuri trebuie să fie aceea de a putea fi dispusă, în mod provizoriu, și în cursul urmăririi penale și al judecății, pentru a înlătura imediat pericolul pe care prezența făptuitorului îl creează pentru ceilalți membri ai familiei. După condamnare, în condițiile în care procesul penal poate să dureze ani de zile, o asemenea măsură de siguranță își pierde practic eficacitatea.

II. Principalele propuneri pentru modificarea și completarea Codului penal.

A) Propuneri privind modificarea unor dispoziții din Partea Generală a Codului penal.

O atenție deosebită este acordată **perfecționării sistemului pedepselor și diversificării acestora, precum și restructurării mijloacelor de individualizare și executare**, necesare realizării unui just echilibru între pericolul social al faptelor prevăzute de legea penală și pedepsele aplicate de instanțele judecătorești.

De asemenea, prin această propunere legislativă se reglementează **un nou sistem sancționator, instituindu-se răspunderea penală a persoanei juridice**. Potrivit noilor dispoziții, instanțele vor putea trage la răspundere și aplica pedepse nu numai persoanelor fizice, ci și persoanelor juridice, dacă acestea săvârșesc fapte ilicite penale, în condițiile anume prevăzute de lege. Propunerea legislativă conține pedepse specifice persoanelor juridice și anume: *amenda*, în limite mai ridicate decât limitele amenzii prevăzute de lege pentru persoanele fizice; *suspendarea activității sau a uneia dintre activitățile persoanei juridice pe o durată de cel mult un an; dizolvarea persoanei juridice*.

Potrivit prezentei propuneri legislative, nu pot fi trase la răspundere penală, statul, autoritățile publice și instituțiile publice, iar suspendarea și dizolvarea nu pot fi dispuse în cazul partidelor, formațiunilor politice și sindicatelor. *Persoanele juridice care își desfășoară activitatea sau una dintre activități în domeniul presei sau al audiovizualului nu pot fi dizolvate*.

Răspunderea penală a persoanei juridice nu exclude răspunderea persoanei fizice, care a participat la săvârșirea aceleiași fapte, în calitate de autor, organizator, instigator sau complice.

Dintre faptele prevăzute de legea penală, cele care prin natura sau conținutul lor ori prin modul cum a fost concepută executarea hotărârii infracționale nu pot fi săvârșite de persoana juridică, nu atrag răspunderea penală a acesteia.

O instituție nouă, reglementată pentru prima oară în legislația penală română, o constituie amânarea pronunțării hotărârii judecătorești. Potrivit propunerii, instanțele pot lua această măsură în cazul în care s-a stabilit vinovăția pentru fapta săvârșită, iar inculpatul a consimțit ca împotriva sa să fie luată o astfel de măsură. Dacă inculpatul, pe durata amânării pronunțării hotărârii a executat măsurile în folosul comunității, prevăzute pentru prima oară în legislația penală română, instanța nu mai aplică o pedeapsă.

Măsurile în folosul comunității au ca scop menținerea în comunitate, a persoanelor care au săvârșit fapte prevăzute de legea penală, însă cei vinovați de săvârșirea lor trebuie să se supună unor restricții și obligații care le restrâng temporar exercițiul unor drepturi sau libertăți.

Dintre aceste măsuri, munca neremunerată în folosul comunității dispusă de instanță pe o durată între 50 și 300 de ore, prezintă un vădit interes practic, fiind cea mai eficientă pentru atingerea scopului urmărit de lege. Măsuri în folosul comunității pot fi dispuse de instanță pe durata amânării pronunțării hotărârii și a suspendării executării pedepsei sub supraveghere, dar și pe durata liberării condiționate - cu excepția muncii neremunerate în folosul comunității.

Continuând tradiția dreptului penal român referitoare la sistemul pedepselor și adaptând-o la realitățile societății românești, **actualele pedepse au fost completate cu pedeapsa complementară privind “publicarea sau afișarea hotărârilor de condamnare, pedeapsă ce se va executa în condițiile anume prevăzute de lege.”**

De asemenea, această propunere legislativă conține două noi măsuri de siguranță: prima, se referă la *închiderea localului public*, pe o durată determinată, dacă este al infractorului și dacă săvârșirea infracțiunii nu era posibilă, fără ca localul să fi servit la comiterea ei, iar a doua constă în *interzicerea persoanei condamnate de a părăsi teritoriul României*, dacă în urma condamnărilor suferite în țară sau în străinătate, instanța constată că prezența ei într-o țară străină constituie un pericol grav pentru societatea românească. În ceea ce privește măsura de siguranță a *intedicției de a reveni în locuința familiei o perioadă determinată*, s-a completat reglementarea introdusă prin Legea nr.

197/2000, în sensul că această măsură poate fi luată în mod provizoriu și în cursul urmăririi penale și al judecății.

Un alt obiectiv îl constituie **modificarea acelor dispoziții care au rămas încă necorelate cu prevederile Constituției**. Noile dispoziții fac posibil ca legea penală să dispună, în toate cazurile, numai pentru viitor, cu excepția legii penale mai favorabile.

Întrucât unele din actualele articole din Codul penal au fost concepute eronat a fost necesară reformularea lor. Astfel, articolul 18¹ care prevede ce fapte nu prezintă pericolul social necesar unei infracțiuni urmează să fie abrogat, însă conținutul său, căruia i s-au adus modificări substanțiale, va alcătui structura art.90¹ din cadrul Titlului IV din Codul penal intitulat "Înlocuirea răspunderii penale". Potrivit noului text, fapta nu-și pierde caracterul infracțional, ci se înlocuiește numai răspunderea penală cu o răspundere de natură administrativă, sancționată cu amendă.

Propunerea legislativă conține și alte prevederi **care conferă persoanei vătămate posibilitatea de a se apăra mai eficient împotriva infracțiunilor**. Potrivit noilor prevederi, se prezumă că a acționat în "*legitimă apărare*", acela care săvârșește o faptă prevăzută de legea penală pentru a respinge pătrunderea, prin violență, prin viclenie, prin efracție sau prin alte asemenea mijloace, într-un spațiu locuit. În acest caz, riposta pentru înlăturarea agresiunii, chiar dacă a depășit limitele unei apărări proporționale cu intensitatea atacului, se ia în considerare în favoarea persoanei atacate.

Unele dispoziții se referă la "*recidivă*", iar altele la "*liberarea condiționată*".

Pentru condamnații recidiviști se prevăd dispoziții mai restrictive, ei având obligația să efectueze fracțiuni de pedeapsă mai mari din durata pedepsei aplicate decât infractorii primari pentru a putea fi eliberați condiționat.

Privitor la liberarea condiționată, inițiativa legislativă conține și alte dispoziții noi. Astfel, dacă persoana condamnată, în intervalul de timp de la liberare și până la împlinirea duratei pedepsei, săvârșește o nouă infracțiune intenționată pentru care legea prevede pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, spre deosebire de actualele prevederi, instanța revocă liberarea condiționată și dispune ca pedeapsa stabilită pentru cea de-a doua infracțiune să fie executată pe lângă restul de pedeapsă rămas neexecutat din pedeapsa anterioară. De asemenea, în sensul prezentei inițiative, persoana care beneficiază de eliberare condiționată nu își poate exercita dreptul la liberă circulație în străinătate până la împlinirea duratei pedepsei la care a fost condamnat, cu excepția cazurilor când pentru motive temeinice, judecătorul desemnat pentru executarea pedepselor aprobă, pe o durată determinată, deplasarea condamnatului în străinătate.

S-au instituit **noi prevederi și în ce privește minorii infractori**, aceștia urmând să răspundă penal, în cazul în care au săvârșit fapta cu discernământ, dacă au împlinit vârsta de 13 ani. Dacă se constată că este în interesul societății și a minorului ce a împlinit vârsta de 16 ani, instanța aplică măsura educativă privind prestarea unei activități neremunerate în folosul comunității, pe o durată între 25 de ore și 150 de ore, dar numai dacă există consimțământul acestuia și acordul părinților sau a celui care l-a adoptat ori al tutorelui.

Pentru a îmbunătăți conținutul unor termeni explicativi, prevăzuți în partea generală a Codului penal, au fost necesară reformularea articolelor care prevăd ce se înțelege prin expresiile: “săvârșirea unei infracțiuni”, “consecințe deosebit de grave”, “secrete de stat și înregistrări oficiale”, “public”, iar prin noile articole 144¹, 145¹, 145² și 149¹ s-a definit conceptul de “crimă organizată”, reglementat, de asemenea, pentru prima oară în legislația noastră, precum și ce se înțelege prin “pericol public”, “interes obștesc”, “membru de familie”.

B) Propuneri privind modificarea și completarea unor dispoziții din Partea Specială.

Inițiativa legislativă conține **noi incriminări** și în ce privește “traficul de femei sau copii”, “constrângerea martorului, interpretului sau expertului”, “obstrucționarea activității judiciare”, “denegarea de dreptate”, “inițierea sau organizarea cerșetoriei”, precum și “falsificarea elementelor de identificare ale autovehiculelor” și “folosirea unui autovehicul cu elementele de identificare falsificate”.

Pentru **faptele de corupție săvârșite de funcționarii internaționali**, membrii adunărilor parlamentare internaționale, persoanele care exercită funcții judiciare în cadrul unor Curți internaționale sau de către funcționarii de la Grefele unor asemenea Curți, s-a introdus un text nou, în scopul reflectării în legislația română a Convenției penale asupra corupției a Consiliului Europei, semnată de România, la 27 ianuarie 1999.

În vederea îmbunătățirii conținutului reglementărilor actuale au fost modificate sau, după caz, completate și alte texte din Partea specială a Codului. Astfel, din cuprinsul **art.213, art.214, art.217 și art.220**, care reglementează infracțiunile de abuz de încredere, gestiune frauduloasă, distrugere și tulburare de posesie, au fost eliminate dispozițiile referitoare la punerea în mișcare din oficiu a acțiunii penale, dacă bunurile proprietate privată aparțin statului, deoarece Curtea Constituțională a decis, cu deplin temei, că aceste dispoziții sunt neconstituționale, pe motiv că proprietatea privată trebuie ocrotită în mod egal, indiferent de titular. De asemenea, faptele privind **“arestarea nelegală și cercetarea**

abuzivă”, “nerespectarea măsurilor privind încredințarea minorului”, precum și faptele privind “reținerea sau distrugerea de înscrisuri ” au fost mai bine reglementate; dispozițiile privitoare la “asocierea pentru săvârșirea de infracțiuni” au fost completate cu prevederi noi, iar alte prevederi au fost modificate sau eliminate din cuprinsul textelor care în criminează faptele menționate.

De asemenea, pedepsele prevăzute pentru infracțiunile săvârșite între membri de familie au fost majorate, în raport cu cele instituite prin Legea nr. 197/2000 pentru modificarea și completarea Codului penal.

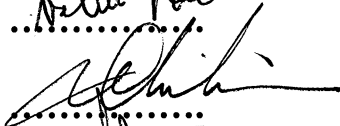
Față de cele prezentate mai sus, a fost întocmită această propunere legislativă, pe care o înaintăm Parlamentului spre adoptare.

Inițiatori,

Deputat Valeriu Stoica

.....

Deputat Andrei Chiliman

.....

Deputat Titu Gheorghiof

.....

Deputat Cornel Știrbet

.....

Deputat Adrian Mogoș

.....
